

ırmağının bataklık sel bölgesi olan Berkigât bunlardan biridir (1656). Peçuy en büyük yıkıma 1074 (1664) kışında uğradı. Hırvat Banı Miklós Zrínyi'nin Macar, Hırvat ve imparatorluk kuvvetleriyle birlikte, ayrıca General Julius Hohenlohe'nin 10.000 kişilik ordusu (toplam 26.000 kişi) 26 Ocak 1664'te şehri ele geçirdiyse de kaleyi almadı, ancak şehri yakıp geri çekildi. Peçuy, Budin'in Habsburglar'ın eline geçmesinin (1686) ardından Osmanlı hâkimiyetinden çıktı. Ana kuvvetlerin gelmesinden önce Kapronca Kalesi'nin Hırvat kumandanı János Makár şehre girdiyse de 3000 kişilik ordusu savunmacılarca Eylül ayında püskürtüldü. Markgraf Ludwig von Baden gelmeden önce de Türkler şehri ateşe verdiler ve kaleye kapandılar. Habsburg orduları 17 Ekim'de surları dövmeye başladılar, üç gün sonra da kale teslim oldu.

Şehir yeniden ele geçirilişinin ilk yıllarında Habsburglar'ın askerî bir garnizonu haline geldi. Halkının neredeyse tamamı kaçmıştı, fakat bunlar yavaş yavaş geri döndü. 1695'te yapılan bir arazi sayımına ait defter 335 ev yerini belirtmektedir. Burada yirmi dokuz kamu binası ile 269 kişinin evi bulunmaktaydı, ayrıca otuz yedi harabe ya da boş arazi vardı. 1698'de yirmi üç Macar, seksen dokuz Alman, 286 Güney Slav (bunun seksen sekizi Bosnalı müslümandır), on üç Türk, on bir Rum / Kıbrıslı ve değişik kökenden beş aile reisi kaydedilmiştir. Ferenc Rákóczi'nin yönettiği, Habsburglar'a karşı girişilen özgürlük savaşında 1704 yılında Kuruc (Kuruts) birlikleri Peçuy'u işgal ettiyse de kısa bir süre sonra geri çekildi. O sırada imparatorluk hizmetindeki Sırplar şehri yaktı. Ardından şehirde hayat çok yavaş şekilde yeniden canlandı ve ancak on beş yıl geçtikten sonra eski barış günlerine dönülebildi. Peçuy piskoposluk merkezi halinde 1780'e kadar kilisenin malı oldu ve bu tarihte özgür krallık kenti armasını elde etti. Piskopos György Klimó 15.000 kitaptan oluşan kütüphanesini şehre bağışladı. Burası 1744 yılından itibaren Macaristan'ın ilk halka açık kütüphanesi olarak hizmet vermeye başladı. XIX. yüzyılda porselen, şampanya, eldiven fabrikaları açıldı. I. Dünya Savaşı'nın ardından Trianon Barış Antlaşması'nın imzalanması ekonomik gelişmeyi engelledi; buna karşılık elden çıkan Pozsony'daki (Bratislava, Slovakya başşehri) Erzsébet Üniversitesi buraya taşındı, böylece Peçuy altı yüzyıllık aradan sonra yeniden bir üniversite şehri oldu.

Osmanlı dönemi Peçuy'u -pek çok Macar şehrinde farklı olarak- hem mimaride

Kasım Paşa Camii – Peçuy

hem müslümanların dinî hayatında sıkı biçimde Balkanlar'da oluşan Osmanlı kültürüne bağlıydı. Macaristan'daki İslâm mimarisinin en büyük eseri olan Gazi Kasım Paşa Camii burada inşa edilmiştir (bk. KASIM PAŞA CAMİİ). Günümüzde Şehir Merkezi Kilisesi adıyla Katolikler'in hizmetindedir. Yakovalı Hasan Paşa Camii ise Siğetvar Kapısı yakınındadır; on iki köşeli bir minaresi vardır ve XVI. yüzyılın ikinci yarısında yapılmıştır. Yanındaki mevlvihâne zamanımıza kadar gelmemiştir. Cami bugün sanat tarihi müzesi olarak kullanılmaktadır. Bunun dışında Peçuy'da beş cami daha bulunmaktadır; bunlar Memi Paşa ve Ferhad Paşa camileriyle Küçük Cami, Elhac Hüseyin Paşa ve Süleyman Paşa camileridir. Memi Paşa Camii kiliseden dönüştürülmüştü; Süleyman Paşa Camii de şehrin ünlü katedraliydi. Cami Evliya Çelebi'nin ziyareti sırasında (1663) kapalıydı ve askerî depo hizmeti görüyordu.

Peçuy'da pek çok tarikat faaliyet göstermiştir. Mevlevî Tekkesi XVII. yüzyılda en parlak dönemini yaşamıştır. Buranın en belirgin şahsiyeti Peçuyî / Peçevî Ârifî Mehmed Dede'dir ve öğrenimini Konya'daki Mevlevî dervişleri arasında yapmıştır. Şehrin düşüşü sırasında 1686'da Filibe'ye (Plovdiv) gitmiş, burada yeni bir tekke kurmuş, daha sonra İstanbul'a yerleşmiştir. Peçuy'da mekteplerin yanında dört medrese vardı. Şehirde üç hamamı bulunduğunu gösteren kalıntılara rastlanmıştır, bunlardan Memi Paşa Hamamı'nın kalıntılarının kazısı yapılmıştır. XVI. yüzyılın sonunda inşa edilen bir türbe özgün biçimiyle ayakta durmaktadır. Bu türbede dönemin tanınmış şahsiyeti İdris Baba gömülüdür. Daha sonra burası Cizvitler'in şapeli olmuş ve 1961'de özgün biçimiyle restore edilmiştir. Arkeolojik araştırmaların gösterdiği üzere

kayalara oyulmuş mezarında bulunan İdris Baba günümüzde de burada yatmaktadır. Budin'deki Gülbaba Türbesi gibi burası da ünlü bir İslâm ziyaretgâhidir. Osmanlı tarihçisi İbrâhim Efendi (Peçuyî / Peçuylu / Peçevî) 1574'te bu şehirde doğmuştur. Zamanımızda Peçuy, Macaristan'ın idarî birimlerinden (megye) biri olan Baranya idarî biriminin merkezi durumunda olup 2002 yılında nüfusu 162.502 idi. Burada dünyaca ünlü Zsolnai Porselen Fabrikası faaliyetini sürdürmektedir. Ayrıca mobilya, tütün, bira ve deri sanayi vardır.

BİBLİYOGRAFYA :

BA, TD, nr. 441, vr. 5^b-9^a; nr. 1585, vr. 5^b-7^a; Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, VI, 192-202; *Magyarországi török kincstári defterek* (ed. A. Velics – E. Kammerer), Budapest 1890, II, 45, 387, 411-412; P. Zoltán Szabó, *A török Pécs 1543-1686*, Pécs 1941; A. Hodinka, *Adalékok Pécs város történetéhez 1686-tól 1701-ig.*, Pécs 1942, s. 1-31; a.m.f., "A töröktől visszafoglalt Pécs első tele. (1686. október 23 – 1687. március 24.)", *A Pécsi Városi Múzeum kiadványai*, sy. 1 (1934), s. 3-18; G. Gerő, *Pécs török műemlékei*, Budapest 1960; G. Ágoston, "16-17. Aszirlarda Macaristan'da Tasavvuf ve Mevlevilik", *Milletlerarası Mevlâna Kongresi: Tebliğler*, Konya 1988, s. 228-229; P. Esterházy, *Mars Hungaricus* (ed. E. Iványi – G. Hausner), Budapest 1989, tür.yer.; J. Besenyei, *Enyingi Török Bálint okmánytára*, Budapest 1994, tür.yer.; L. Koszta Pécs, *Korai magyar történelmi lexikon (9-14. század)* (ed. Gy. Kristó v.dğr.), Budapest 1994, s. 535-537; *Pécs ezer éve. Szemelvények és források a város történetéből (1009-1962). Történelmi olvasókönyv* (ed. A. Márfi), Pécs 1996; F. Szakály, "Pécs török uralom alá kerülésének történetéhez", *Memoriam Barta Gábor. Tanulmányok Barta Gábor emlékére* (ed. I. Lengvári), Pécs 1996, s. 149-163; J. Thury, "Pecsevi viszony a magyar történetírás-hoz", *Századok*, XXVI, Budapest 1892, s. 395-410, 476-488, 560-579, s. 535-678, 740-746; L. Szita, "Adatok a török megszállás alatt Pécs népességének alakulásához", *Tanulmányok Pécs Történetéből*, sy. 1, Pécs 1995, s. 13-26; M. Anna Móró, "Pécs város népessége a török alóli felszabadulástól 1848-ig", a.e., sy. 1 (1995), s. 27-36; G. Dávid, "Kászim vojvoda, bég és pasa. I. rész", *Keletkutató*, 1995/2, Budapest 1997, s. 53-66; a.m.f., "Mohács-Pécs 16. századi bégei, Pécs a törökkorban", *Tanulmányok Pécs történetéből*, sy. 7 (1999), s. 51-88; a.m.f., "Pécs", *EI²* (Ing.), VIII, 291-292; István Petrovics, "Pécs szerepe a Mohács előtti Magyarországon", *Tanulmányok Pécs történetéből*, sy. 9 (2001), s. 163-196.

PAPP SANDOR

PEÇUYLU İBRÂHİM

(ö. 1059/1649 [?])

Osmanlı tarihçisi.

982'de (1574) Macaristan'da Pécs (Hırvatça Peçuy [Peçu]) şehrinde doğdu. Bundan dolayı Peçuyî, Peçuylu ve Peçevî lakaplarıyla tanınır. Modern Osmanlı tarih yazı-

cılığında genellikle Peçevî unvanıyla anılmakla birlikte bu okuyuş tarzı kelimenin Osmanlıca yazılışının harekesiz şekline dayalı olup doğrusu Peçuylu / Peçuyî olmalıdır. Hayatına dair bilgiler daha çok kendi eserinden edinilmektedir. Babasının adını zikretmemekle birlikte büyük dedesini Kara Dâvud, dedesini Câfer Bey olarak kaydeder; her ikisinin de alay beyliği yaptığını, bu sebeple ailesinin Alaybeyoğulları diye anıldığını yazar. Babası Bosna'daki çatışmalara ve ardından Kanûnî Sultan Süleyman'ın Irak'ın Seferi'ne (1533-1535) katılmıştı. Anne tarafından Sokullu (Sokolović) ailesine mensuptur ve yedi kardeşi vardır. İlk eğitimini Peçuy'da, medrese eğitimini Bosna ve Budin'de gören İbrâhim, babasını kaybettikten sonra on dört yaşındayken dayısı Budin Beylerbeyi Ferhad Paşa'nın yanına gitti ve yaklaşık bir buçuk yıl onun yanında kaldı. Ferhad Paşa'nın 1591 sıralarında âsi yeniler tarafından öldürülmesinin ardından akrabalarının yaşadığı Bosna'ya geçti. Habsburglar ile yeniden başlayan uzun savaşlar sırasında (1593-1606) orduya katıldı ve akrabası olan Lala Mehmed Paşa'nın hizmetine girdi. Onun vefatına kadar on beş yıl yanında bulundu, uzun savaşlar boyunca Macaristan'da yaşadı. Lala Mehmed Paşa'nın maiyetinde kâtip olarak çalışmakla beraber kale muhafız kuvvetlerinin sayımını, paralı askerlerin defterlerini hazırlayıp cizyenin toplanması işlerini de yürüttü.

Zilhicce 1003'te (Ağustos 1595) Avusturyalılar tarafından kuşatma altına alınan Estergon'da (Esztergom, Gran) bulunup şehrin tesliminin şartları hakkındaki görüşmelere katılan heyet arasında yer aldı. Ardından Lala Mehmed Paşa'nın yönettiği Eğri (Eger, Erlau) seferine iştirak etti. Kalenin kul, karavaş ve gönüllü gibi muhafızlarının defterlerini tuttu. 1007'de (1598) Çanad'ın (Csanád) ve Varadin'in (Nagyvárad, Veliki Varadin) muhasarasına şahit oldu. 1011'de (1602) cepheye gelen Kırım Hanı II. Gazi Giray'ı karşılaması için kendisine emir verildi. İlk defa 1012 (1603) yılında serdar olan efendisinin telhislerini götürmek amacıyla İstanbul'a gönderildi. Ertesi yıl sadrazamlığa tayin edilen Lala Mehmed Paşa'nın emriyle Estergon ve Yarıkkale'nin (Győr, Raab) değiş-tokuş edilmesi hakkındaki Habsburg taleplerini bildirmek için tekrar İstanbul'a gitti. Estergon'un Türkler tarafından geri alınmasından sonra (20 Cemâziyelâhîr 1014 / 2 Kasım 1605) fetih müjdesini sultana bildirdi. Bunun neticesinde daha önce aldığı piyade mukabeleciliğinin yanında süvari mu-

kabeleciliğine tayin edildi. Belgrad'da askerlerin mevâciblerini herhangi bir itiraza meydan vermeden dağıttı. Lala Mehmed Paşa ile İstanbul'a dönen Peçuylu efendisinin 14 Safer 1015'te (21 Haziran 1606) ölümünün ardından resmî görevlerini sürdürdü. Derviş Mehmed Paşa'nın sadrazamlığı zamanında Eğriboz, İnebahtı ve Karlı-ili sancaklarının tahrir defterlerini hazırlamakla görevlendirildi. Yeni sadrazam Kuyucu Murad Paşa'nın isteğiyle tezkirecilığe tayini düşünüldüyse de Peçuy'daki evinin yanması yüzünden bu hizmeti kabul etmedi. Memleketine giderek uzun yıllar çiftliğinde yaşadı (Şabanović, s. 304).

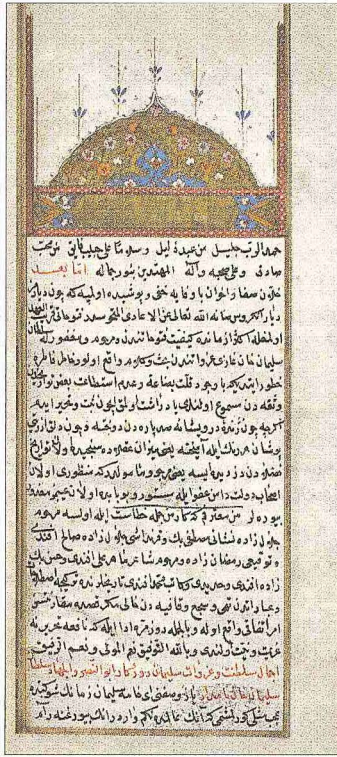
1027'de (1618) Akkırman ve Bender çevresini ziyaret etti, daha sonra Diyarbekir eyaletinin defterdarı sıfatıyla hizmet verdi. Rakka'da görevliken beylerbeyi oldu ve 200 sekbanla Mardin'in korunması için gönderildi. Oradan Sadrazam Çerkez Mehmed Paşa'nın Tokat'taki ordusuna katıldı ve darphane hizmetine memur edildi. 1034'te (1625) Tokat eyaletinin defterdarlığını yaptıktan sonra tekrar İstanbul'a gitti. 1040'ta (1631) Anadolu defterdarı oldu. Ertesi yıl Peçuy sancağı arpalık olarak kendisine tevcih edildiğinde paşa unvanı ile anılıyordu. 1042-1045 (1633-1636) yılları arasında İstolni Belgrad (Székesfehérvár, Stuhlweissenburg) sancak beyliği yaptı. Kissa süre için Bosna'da maliye defterdarı olduktan sonra 1046'dan (1637) itibaren Bosna vilâyetine tâbi olan Kırka'nın sancak beyliğine getirildi. 1048'de (1638) Tımsıvar (Temesvár) eyaleti defterdarı oldu. Bu makam en son görevi olarak bilinmektedir. 1051'de (1641) ileri yaşlarda mâzûl oldu ve hayatının son yıllarını Budin ve Peçuy'da eserini yazmakla geçirdi. Vefat tarihi tam olarak bilinmemektedir. Hanıfzâde Ahmed Tâhîr'i ve Kâtib Çelebi'yi takip eden araştırmacılar ölüm yılını 1061 (1651) diye bildirirler. Ancak eserinin bir nüshasında kendisinden 1059'da (1649) "merhum" diye söz edilir (İA, IX, 544). Bu sebeple onun 1059 (1649) yılından biraz önce vefat ettiği söylenebilir.

Peçuylu İbrâhim daha çok kaleme aldığı tarihiyle tanınır. Müellif, literatürde *Peçevî Tarihi*, *Peçuylu Tarihi* şeklinde zikredilen eserine özel bir isim vermemiştir. Tarihini 1050'de (1640) yazmaya başlayan Peçuylu, aslında Kanûnî Sultan Süleyman devrinde meydana gelen savaşları kapsayan bir gazavâtnâme kaleme almayı düşünmüş, eserin ilk versiyonunu 1051'de (1641) Budin Beylerbeyi Vezir Mûsâ Paşa'ya sunarak onun görüşlerini almak is-

temiştir. Tarihini 1593'ten itibaren başlayan kendi notlarına, adıyla zikrettiği Osmanlı tarihçilerine ve diğer görgü şahitlerinin bilgilerine dayanarak kaleme almıştır. Ancak Budin beylerbeyinin tavsiyesi üzerine eserini genişletmeye karar vermiş, bir yandan Kanûnî Sultan Süleyman döneminde itibaren kendi çağına kadar olan olayları eklemiş, öte yandan barış antlaşmalarını anlatmıştır. Eser böylece Kanûnî Sultan Süleyman'ın cülûsundan IV. Murad'ın vefatına kadar vuku bulan olayları kapsar. Kaynakları içinde Celâlzâde Mustafa, Celâlzâde Sâlih, Ramazanzâde Mehmed Çelebiler, Gelibolulu Mustafa Âli, Hasanbeyzâde Ahmed Paşa, Hadîdî, Kâtib Mehmed Zaîm, Mustafa Cenâbî, Seydi Ali Reis, Tiryâkî Hasan Paşa, Bosna Beylerbeyi Bosnevî Derviş Paşa, Dobruca'da Pazarcık Kadısı Alihan Efendi, Tımsıvar muhafızı Vezir Halil Paşa, Defterdar Bâkî Paşa, Sigetvar'da Kanûnî Sultan Süleyman adına inşa edilen türbenin şeyhi Ali Dede gibi tarihçi ve râviler bulunmaktadır. Barış antlaşmalarıyla ilgili kısımları Osmanlı kaynaklarında yeterli bilgi bulunmadığı için yalnızca Macar kaynaklarını değerlendirerek kaleme almış, bu bölümleri yazarken adını zikretmediği Macar müelliflerinin eserlerine (Sebestyén Tinódi Lantos, Gáspár Heltai ve Miklós Istvánffy) dayanmıştır. İbrâhim Efendi kitabı üzerinde vefatına kadar devamlı olarak çalışmıştır. Yeni amacı kaynak eleştirisiyle toplum sorunlarının kökenlerini bulmak ve ahlâkî öğütler vermektir. Pratik, pragmatik metodu ve tenkidî incelemeyle çağdaş tarihçilerin üstünde yer almıştır. Erken Osmanlı ve Macar kroniklerinden faydalanıp gereken yerlerde değiştirmeler yapmıştır. Kronikler yanında belgeleri de (meselâ 1553-1555 İran seferiyle ilgili nâmeler) kullanmıştır. Eserin dili sadedir.

Kroniğin bölümleri Kanûnî Sultan Süleyman'dan itibaren (1520) her bir padişah dönemini ihtiva eder. En önemli ve geniş bölümleri Kanûnî Sultan Süleyman ve III. Mehmed'in saltanat yılları teşkil eder. Son bölümlere doğru eserde tafsilât giderek azalır ve son kısmında IV. Murad'ın saltanat olayları kısaca yer alır. Eser padişahın Bağdat'tan dönüşü ve onun vefatıyla (8 Şubat 1640) sona erer. Müellif siyasî olayları anlatan kısımlar arasında sık sık başka bilgiler verir. Meselâ barutun yapılması, matbaanın keşfedilmesi, kitap basımı, kızılma hikâyesi, Osmanlı Devleti'nde kahve ve tütünün yayılması, Trayan'ın Tuna'daki köprüsü, kuyruklu yıldızlar ve yıldız bilimi gibi konular yanında Attila ve İskit-

Târîh-i Peçevî'nin ilk iki sayfası (Süleymaniye Ktp., Hâlet Efendi, nr. 613)

ler'den de bahsedilir. Bunların dışında son üç padişah hariç Gelibolulu Mustafa Âlî'yi takip ederek ve Hasanbeyzâde'nin kroniğinden faydalanarak her padişahın saltanat süresinde yaşayan sadrazamlar, vezirler, ulemâ ve şeyhlerin biyografilerini verir. Eser yükek zümre ile halk kültürünün bir karışımı niteliğindedir.

Kitapta çeşitli anekdotlar, kısa hikâyeler de bulunur. Kuru Kadı hikâyesinin ilk yazılı versiyonu ve Kesik Baş destanı da eserde yer alır. Müellif bu fıkralar arasında kendinden de bahseder. Sokullu ailesiyle olan akrabalığından söz edip onları her zaman yüceltmıştır. Yeni tesbitlere göre eserin de Macarca'dan yapılan çevirilerin bulunması ve Estergon'da Osmanlılar'la Macarlar arasındaki görüşmelere katılması onun Macarca bildiğini gösterir. Macar kroniklerinden aldığı parçaların bazılarını tamamen çevirip eserine adapte etmiş, bazılarının yalnızca bir iki bölümünü almış, bazılarını da özdetleyerek kullanmıştır. Eserde bir konuda yazılmış farklı kaynaklardan aktarma yaparken her iki versiyonu peşpeşe vermiştir. Meselâ Mohaç Muharebesi'nin ilk olarak Osmanlı ve ikinci olarak Macar kaynaklarına dayanmak suretiyle iki ayrı şekilde yazmıştır. Macar kroniklerinden hazırladığı metne Mohaç Muharebesi hakkında Gáspár Heltai kroniğinden iki parça alıp (Estergon Sarayı'nın duvara ya-

pılmış resimlerinin ve Mohaç Muharebesi'nin tasviri) bunların metindeki yerlerini değiştirmiş ve olayları kendi ifadesiyle aktarmıştır (tarihlerinin ilk baskıları: Sebestyén Tinódi Lantos, *Cronica*, Kolozsvár, 1554; Gáspár Heltai, *Krónika az magyar-roknak dolgairól*, Klausenburg 1575; Miklós Istvánffy, *Historiarum de rebus Ungaricis: A magyarok történetéből* [Köln 1622]).

Eserin birçok nüshası vardır. Çoğu 1049 (1639) yılında meydana gelen olayları, IV. Murad'ın Bağdat seferinden dönüşü ve vefatı ile sona erer (nüshaları için bk. Babinger, *GOW*, s. 194; *TCYK*, I/2, s. 225-230; Schaendinger, LXIII-LXIV [1972], s. 176-186). Kitabın baskısı bu nüshaların birine dayanmaktadır. Eserin ilk baskısı *Târîh-i Peçevî* adıyla yapılmıştır (I-II, İstanbul 1281-1283; 2. bs. giriş ve indeks ilâvesiyle, I-II, İstanbul 1980). Bunların dışında bazı nüshalar (Râgıb Paşa Ktp., nr. 981; Beyazıt Ktp., Veliyyüddin Efendi, nr. 2353) 1058 (1648) yılına kadar gelen olayları da kapsar. İbrâhim Efendi, son dönemde şahit olduğu olayları anlatarak eserin üçüncü varyasyonunu hazırlamaya başlamıştır (Fodor, s. 118). Eser önce Murat Uraz (*Târîh-i Peçevî*, I-II, İstanbul 1968-1969), daha sonra Bekir Sıtkı Baykal (*Târîh-i Peçevî*, I-II, Ankara 1981-1983) tarafından sadeleştirilmiştir. Ayrıca Boşnakça versiyonu vardır (*Historija 1520-1576*, Ibrahim Alajbegović

Peçevija 1059/1649, ed. Fehim Nametak, Sarajevo 2000). Kitabın Mohaç Muharebesi hakkında yazılmış bir bölümünü kızılcelma hikâyesiyle birlikte Macar tarihçisi József Thúry yayımlamıştır (Budapest 1892, s. 560-744). Onun dışında Árninus Vámbéry, Mohaç Muharebesi'nin bir bölümüyle ilgili (A mohácsi útközet Pecsevi törtök írô után, X [Budapest 1860], s. 31-36), savaşı anlatan her iki metnin çevirisi ve tahlili yapılmıştır (Erika Hancz, "İbrahim Peçevi kêt leírása a mohácsi csatáról", *Szakdolgozat*, Szeged 2003). Eser için daha sonraki dönemlerde birkaç zeyil yazılmıştır. İlk olarak Timişvar defterdarı Belgrâdî Mustafa b. Ahmed 1045-1061 (1635-1651) olaylarını eklemiştir. 1050-1058 (1640-1648) arasındaki olayları kapsayan başka bir zeyil daha vardır (Kahire, Hidiviye Ktp., TY, nr. 220). İbrâhim Efendi'nin eseri pek çok tarihçiye kaynaklık etmiştir. Bunlardan en önemlileri Cevrî, Defterdar Sarı Mehmed Paşa ve Naîmâ'dır.

BİBLİYOGRAFYA :

İbrahim-beg Başağic, "İbrahim Efendi Peçevi", *Bosna ve Hersek Salnamesi*, 1304/1886, III, 154-155; Osmanlı Müellifleri, III, 117-118; "Török történetirök" III, *Török-magyarkori történelmi emlékek, Második osztály, Írók* (ed. I. Karácson), Budapest 1916; Ahmed Refik [Altınay], *Âlimler ve Sanatkârlar*, İstanbul 1924, s. 129-150; Babinger, *GOW*, s. 192-195; a.mlf. – Christine Woodhead, "Pecewi", *EJ²* (İng.), VIII, 291; *TCYK*, I/2, s. 225-230; Hazim Şabanović, *Knjževnost Muslimana BiH na Orijentalnim Jezicima*, Sarajevo 1973, s. 290-316; Safvet-beg Başağic, *Boşnjači i Hercegovci u Islamskoj Knjževnosti*, Sarajevo 1986, s. 116-119; Fehim Nametak, *Pregled Knjževnog Stvaranja Bosansko-Hercegovackih Muslimana na Turskom Jeziku*, Sarajevo 1989, s. 140-144; Pál Fodor, "Egy pécsi származású oszmán-török történetirô, Ibrahim Pecsevi", *Tanulmányok Pécs történetéből* 7. Pécs a törökörban, Pécs 1999, s. 107-130; J. von Hammer, "Beyträge zur biographie osmanischer geschichtsschreiber: 1. Betschewi", *Archiv für Geographie, Historie, Staats- und Kriegskunst*, XIII, Wien 1822, s. 470-472; J. Thúry, "Pecsevi vizzonya a magyar történetirâshoz I-V", *Századok. A magyar történelmi társulat közlönye* (ed. S. Szilágyi), XXIV, Budapest 1892, s. 395-410, 477-488, 560-742, 744-746; I. Karácson, "Peçevî İbrâhim'in Tercüme-i Hâlî", *Türk Derneği*, I/3, İstanbul 1327, s. 89-96; F. von Kraelitz, "Der Osmanische Historiker İbrâhim Peçevî", *Isl.*, VIII (1918), s. 252-260; Mehmed Handžić, "İbrahim-efendiya Peçevija", *Narodna Uzdznica*, VII, Sarajevo 1939, s. 290-316; Orhan F. Köprülü, "Cevrî Tarihinin Mahiyet ve Kıymeti", *TD*, I (1949), s. 55-58; Anton C. Schaendinger, "Die Probleme der Redaktionen der Chronik des İbrahim Pecevi (Pecuylu)", *WZKM*, LXIII-LXIV (1972), s. 176-186; Christine Woodhead, "Kuru Kadı Hikayesi: Peçevi, Ömer Seyfettin, and the Headless Corpse", *MÛTAD*, sy. 7 (1991-92), s. 579-589; Ş. Turan, "Peçevî", *İA*, IX, 543-545.